

შენწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება, როგორც კონსტიტუციური წესრიგის შენარჩუნების მექანიზმი

აბსტრაქტი

სტატიაში გაანალიზებულია შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების პოლიტიკური ბუნება და ისტორიული წანამძღვრები. ნაშრომში გამოკვლეულია შეწყალების ფენომენის პოლიტიკური ბუნება და მისი, როგორც კონსტიტუციური წესრიგის შენარჩუნების მექანიზმის არსი. შეწყალების უფლებამოსილება სახელმწიფოს მეთაურის მიერ პოლიტიკის კეთებისა და მასზე ზეგავლენის მოხდენის მნიშვნელოვანი მექანიზმია, რომელიც ამ უფლებამოსილების ექსკლუზიურობისა და განუსხვისებლობის იდეას ეფუძნება. სტატიაში გაანალიზებულია სახელმწიფოს მეთაურის მიერ შეწყალების უფლებამოსილების განხორციელებით სისხლის სამართლის პოლიტიკაზე ზეგავლენის მოხდენის შესაძლებლობა და მართლმსაჯულების ხარვეზების გამოსწორების ფუნქცია. სტატიაში განვითარებულია მსჯელობა შეწყალების უფლებამოსილების ექსკლუზიური ბუნების კონსტიტუციური პრინციპების შესაბამისად ინტერპრეტაციის აუცილებლობის შესახებ. ნაშრომში გაანალიზებულია შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ქართული მოდელის ხარვეზები, ბუნდოვანი ნორმები და შემუშავებულია რეკომენდაციები შეწყალების ქართული მოდელის გაუმჯობესებასთან და მეტად განჭვრეტადად მოწესრიგებასთან დაკავშირებით.

I. შესავალი

შენწყალების უფლებამოსილებას მსოფლიოში მოქმედი თითქმის ყველა სამართლებრივი სისტემა იცნობს, რომელსაც სისხლის სამართლის პოლიტიკაზე და სახელმწიფოებრივი კრიზისების განმუხტვაზე ზეგავლენის მოხდენის ფუნქცია გააჩნია.¹ შეწყალების უფლებამოსილებას მართლმსაჯულების მაკორექტირებელი და სასამართლოს ხარვეზების გამოსწორების დანიშნულებაც აქვს. შეწყალება უპირველესად

* სამართლის დოქტორი, კონსტიტუციონალისტი, საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი [tamar.avaliani888@gmail.com]

¹ Andrew Novak, 'Transparency and Comparative Executive Clemency: Global Lessons for Pardon Reform in the United States' (2016) 49 University Michigan Journal of Law 818.

პოლიტიკური და ჰუმანური აქტია, რომელიც ხელისუფლების დანაწილების სისტემაში სახელმწიფოს მეთაურს მნიშვნელოვანი გამასწონასწორებელი ფუნქციით აღჭურავს. შეწყალების უფლებამოსილებით სახელმწიფოს მეთაური პოლიტიკური პროცესებში მონაწილეობს. შესაბამისად, მიზანშეუწონელია შეწყალების უფლებამოსილების მხოლოდ ჰუმანურ კონტექსტში გააზრება მისი პოლიტიკური და ძალაუფლებრივი ასპექტების გათვალისწინების გარეშე.²

სტატიაში განხილულია შეწყალების უფლებამოსილების ქართული მოდელი, მისი ხარვეზები და საერთაშორისო გამოცდილება, მათ შორის ისტორიული განვითარების ტრილში. სტატიის მიზანია წვლილი შეიტანოს მეცნიერულ მსჯელობაში შეწყალების უფლებამოსილების პოლიტიკურ ასპექტებთან და მისი ექსკლუზიური ბუნების გააზრებასთან დაკავშირებით. სტატიაში შემუშავებულია რეკომენდაციები შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების მეტად განჭვრეტადად რეგლამენტაციის კუთხით, რათა მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი სახელმწიფოს მეთაურის მიერ შეწყალების უფლებამოსილების თვითნებური გამოყენება და მისი ინტერპრეტაცია კონსტიტუციური პრინციპების უგულვებელყოფით.

II. შეწყალების უფლებამოსილების წარმოშობა და მისი ისტორიული განვითარება

შეწყალების უფლებამოსილების ისტორიული საფუძვლები ძველი ათენიდან და რომიდან მომდინარეობს. ძველ ათენში, შეწყალების ინსტიტუტი უშუალო დემოკრატიის პრინციპებს ეფუძნებოდა და მას უშუალოდ მოქალაქეები ახორციელებდნენ. ჩვენს წელთ აღრიცხვამდე 403 წლამდე, ათენში მოქმედებდა შეწყალების წესი - *Adeia*. ამ წესის თანახმად, პირის შესაწყალებლად აუცილებელი იყო 6000 ათენელი მოქალაქის მხარდაჭერა, რომელიც ფარული კენჭისყრით ხდებოდა. შეწყალების პროცესი ათენში რთულ პროცესად მიიჩნეოდა, რადგან ჩვეულებრივი მოქალაქეები ვერ ახერხებდნენ 6000 მოქალაქის მხარდაჭერის მოპოვებას. ამიტომ, შეწყალების პრივილეგიით ძირითადად გავლენიანი ადამიანები სარგებლობდნენ. ესენი იყვნენ ათლეთები, ორატორები და სხვა ძლევამოსილი პირები. ათენის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში შეწყალება არ განეკუთვნებოდა აღმასრულებელი ხელისუფლების უფლებამოსილებას. მას პირდაპირი დემოკრატიის

² თორნიკე გერლიანი, „შეწყალების პოლიტიკურობა და კონსტიტუციური წესრიგის ლოგიკა, სოციალური სამართლიანობის ცენტრი“ (სოციალური სამართლიანობის ცენტრის ვებგვერდი, 11 ოქტომბერი 2019) <<https://socialjustice.org.ge/ka/products/shetsqalebis-politikuroba-da-konstitutsiuritsesrigis-logika/>> [8.08.2022].

პირობებში, სახალხო გადაწყვეტილების მიღების გზით უშუალოდ მოქალაქეები ახორციელებდნენ.³

რომში შეწყალება გულმონწყალების ან სამართლიანობის აქტად არ განიხილებოდა. ანტიკურ რომში შეწყალების უფლებამოსილება ხალხის მასებისა და ჯარისკაცების პოლიტიკური დამორჩილების ინსტრუმენტს წარმოადგენდა. შეწყალებას რომაელები დაშინების და პოლიტიკური ძალაუფლების განმტკიცების იარაღად იყენებდნენ. რომაელები ჯარისკაცებს სასჯელს შერჩევითად ადებდნენ. ისინი სჯიდნენ სამართალდამრღვევ ჯარისკაცებს და არა მთლიან ჯარს. რომაელები შეწყალებას ჯარში წესრიგის შენარჩუნებისა და შიშის დათესვისათვის იყენებდნენ.⁴

შეწყალების უფლებამოსილების, როგორც კანონით გათვალისწინებული კლასიკური მონარქის პრეროგატივის ჩამოყალიბება ბრიტანეთში ხდება⁵ და პირველად სამართლებრივ ტექსტებში მე-8 საუკუნიდან ჩნდება.⁶ უილიამ ბლექსტონი მიიჩნევდა, რომ შეწყალების ბრიტანული მოდელი რომაულ სამართლებრივ ტრადიციებს ეფუძნებოდა,⁷ რაც იმაში ვლინდებოდა, რომ მისი მიზანი მონარქის ქვეშევრდომების ერთგულების განმტკიცება და უპირობო მხარდაჭერის მიღება იყო.⁸ ვესექსის მეფე მის კანონებში ადგენდა, რომ პირი, რომელიც იბრძოლებდა მონარქის სამყოფელში, მთელი მისი საკუთრებით აგებდა პასუხს, ხოლო მისი სიცოცხლის მიზანშეწონილობის საკითხს თავად მეფე გადაწყვეტდა.⁹ 1535 წელს, პარლამენტმა მონარქს შეწყალების ექსკლუზიური უფლებამოსილება მიანიჭა და ყველა სხვა სუბიექტი გამორიცხა ამ პრეროგატივის ფლობისგან.¹⁰ ბრიტნეთის პარლამენტმა ჰენრი მერვეს შეწყალების აბსოლუტური პრეროგატივა მიანიჭა სახელმწიფო ღალატის, მკვლელობისა და სხვა დანაშაულებთან მიმართებით.¹¹

³ Robert Nida, Rebecca L. Spiro, 'The President as His Own Judge and Jury: A Legal Analysis of the Presidential Self-Pardon Power' (1999) 52(2) Oklahoma Law Review 202.

⁴ თამარ ავალიანი და გიორგი ჩიტძე, „შეწყალების უფლებამოსილება ქართული მოდელი და საერთაშორისო გამოცდილება“ (ღია საზოგადოების ფონდის ვებგვერდი, 25 მაისი 2016) <<https://osgf.ge/publication/shewyalebis-uflebamosileba-qartuli-modeli-da-saertashoriso-gamocdileba/>> [8.08.2022].

⁵ William F. Duker, 'The President's Power to Pardon: A Constitutional History' (1977) 18 William & Mary Law Review 476.

⁶ Richard M. Thompson II, 'Coordinator, The President's Pardon Power and Legal Effects on Collateral Consequences' (2016) 7-5700 Congressional Research Service Paper 1.

⁷ იბ. სქოლიო 3 infra, 203.

⁸ ibid.

⁹ იბ. სქოლიო 5 infra, 476.

¹⁰ ibid, 486.

¹¹ იბ. სქოლიო 4 infra.

ბრიტანეთში მონარქის მიერ შეწყალების უფლებამოსილების განხორციელება შეიზღუდა იმპიჩმენტის აქტით. მონარქს არ ჰქონდა შეწყალების განხორციელების უფლებამოსილება, როდესაც მის მიმართ პარლამენტის მიერ აღძრული იყო იმპიჩმენტის პროცედურა. მომდევნო საუკუნეებში შეწყალების განხორციელების წინაპირობად დამნაშავეს მიერ ჩადენილი დანაშაულის მონანიება და გამოსწორების პერსპექტივა მიიჩნეოდა. მონარქები განმარტებდნენ, რომ ვინც შეეცდებოდა კანონის დაცვას დაბრუნებოდა და მისთვის პატივი ეცა, მე მათ მიმართ მოწყალების აქტს გამოსცემდა და ყველა შესაძლო ზომას გაატარებდა.¹² მე-17 საუკუნემდე, ინგლისის მონარქის შეწყალების უფლებამოსილება აბსოლუტური იყო, ხოლო, გვიანი მე-17 საუკუნიდან მონარქის ამ უფლებამოსილებას ლიმიტაციები დაუწესდა პარლამენტის უფლებამოსიების გაზრდისა და მონარქის უფლებამოსილების შემცირების გამო.¹³ ინგლისის პარლამენტმა რამდენჯერმე წარუმატებლად სცადა მონარქის შეწყალების უფლებამოსილების შეზღუდვა, თუმცა იგი მხოლოდ 1701 წელს მოახერხა, როდესაც მოწესრიგების აქტი (*Act of Settlement*) მიიღო.¹⁴

შეწყალების უფლებამოსილება წმინდა ჰუმანური აქტის გარდა, პოლიტიკური ძალაუფლების გამომხატველი გადაწყვეტილებაც იყო, რომელსაც მონარქები ეკონომიკური, პოლიტიკური და სამხედრო მიზანშეწონილობიდან გამომდინარე იყენებდნენ.¹⁵ ბრიტანეთში მონარქი შეწყალების უფლებამოსილებას საკუთარი პოლიტიკური მიზნებისა და პოლიტიკური ძალაუფლების პოზიციონირებისთვის იყენებდა, რომელიც მონარქისთვის ისეთივე საკრალური იყო, როგორც „ინგლისელი ჯენტლმენის უფლებები“.¹⁶

რეპუბლიკებში შეწყალების უფლებამოსილება სახელმწიფო მეთაურის ექსკლუზიურ პრეროგატივას წარმოადგენს, რომელსაც ჰუმანურობისა და მიტევების დატვირთვის გარდა, სხვადასხვა პოლიტიკური მიზნების და კრიზისების განმუხტვის მნიშვნელობაც გააჩნია.¹⁷ პოლონეთის საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, შეწყალება პრეზიდენტის პრეროგატივაა, რომელიც არ არის ვალდებული მის გამოყენებამდე ვინმესთან კონსულტაცია გაიაროს.¹⁸

¹² იხ. სქოლიო 2 infra.

¹³ იხ. სქოლიო 5 supra, 486.

¹⁴ James P. Pfiffner, 'The Scope of the President's Pardon Power' (2019) Statement of Author - Hearing on the Constitutional Role of the Pardon Power 1.

¹⁵ იხ. სქოლიო 2 supra.

¹⁶ იხ. სქოლიო 5 supra, 487.

¹⁷ Brandon Sample, 'The History of the Presidential Pardon, Brandon Sample Attorney at Law' (Page of Brandon Sample PLC, 30 December 2018) <<https://clemency.com/history-presidential-pardon/>> [8.08.2022].

¹⁸ Anne McMillan, 'The Pardon: Politics or Mercy?' (International Bar Association, 8 August 2022) <<https://>>

ამერიკის შეერთებული შტატების კონსტიტუციის მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, პრეზიდენტი სარგებლობს განაჩენის გაუქმებისა და შეწყალების უფლებამოსილებით იმ ინდივიდების მიმართ რომლებმაც დანაშაული აშშ-ს წინააღმდეგ ჩაიდინეს, გარდა იმპიჩმენტის შემთხვევის არსებობისა.¹⁹ აშშ-ს კონსტიტუციის დანაწესით, პრეზიდენტი ვერ შეიწყალეს პირს/პირებს, თუ მის მიმართ იმპიჩმენტის პროცედურა არის აღძრული. აშშ-ს კონსტიტუცია კიდევ ერთ დათქმას აკეთებს და განმარტავს, რომ პირს დანაშაული ფედერალური კანონმდებლობის დარღვევით უნდა ჰქონდეს ჩადენილი. აშშ-ს კონსტიტუციის დათქმა იმპიჩმენტის პროცედურაზე ბრიტანულ გავლენას განიცდის, როდესაც მონარქს არ ჰქონდა შეწყალების განხორციელების უფლებამოსილება, როდესაც მის მიმართ პარლამენტის მიერ აღძრული იყო იმპიჩმენტის პროცედურა.²⁰ ფედერალისტურ წერილებში გაანალიზებულია აშშ-ს პრეზიდენტისათვის შეწყალების უფლებამოსილების მინიჭების აუცილებლობა და სახელმწიფოს მეთაურისთვის განკუთვნილი ამ უფლებამოსილების ექსკლუზიური ხასიათი. ალექსანდერ ჰამილტონის მიერ ფედერალისტურ წერილებში განმარტებულია, რომ „ჰუმანიზმისა და კარგი პოლიტიკის ინტერესები გვკარნახობენ, რომ რაც შეიძლება უმნიშვნელოდ იზღუდებოდეს ან ფერხდებოდეს შეწყალების უფლებამოსილების განხორციელება. ყოველი ქვეყნის სისხლის სამართლის კოდექსი დაჟინებით მოითხოვს, რომ კანონმდებლობა მკაცრი იყოს. ასე რომ, მცირე გამოჩაყლისის გარდა, როცა მართლმსაჯულება დიდი დავიდარაბის შემდეგ მოწყალეობას იჩენს იმ პირთა მიმართ, რომელთაც დანაშაული წინასწარი განზრახვით არ ჩაუდენიათ, იგი ჩვენ წინაშე პირისიხლიან და მძვინვარე უწყებად წარმოდგენა“.²¹ აშშ-ს ცნობილ პოლიტიკოსს და სახელმწიფო მოღვაწეს ედმუნდ რანდოლფს სურდა შეწყალების განხორციელება შეეზღუდათ სახელმწიფო ღალატის შემთხვევებზე და არგუმენტად მოჰყავდა, რომ თავად პრეზიდენტის მიერ სახელმწიფო ღალატის შემთხვევაში, იგი საკუთარ თავს შეიწყალებდა.²²

დამფუძნებელი მამები მიიჩნევდნენ, რომ შეწყალების უფლებამოსილება თუნდაც სახეზე ყოფილიყოს ღალატი და ამბოხება, პრეზიდენტს უნდა მინიჭებოდა.²³ აშშ-ს უზენაესი სასამართლო შეწყალების საპრეზიდენტო

www.ibanet.org/article/465431E6-8846-4A89-BA0A-6A8B85E5ED1D > [8.08.2022].

¹⁹ Article 2.2., Constitution of the United States <https://www.senate.gov/civics/constitution_item/constitution.htm /> [8.08.2022].

²⁰ იხ. სქოლიო 3 supra, 205.

²¹ Alexander Hamilton, ‘The Command of the Military and Naval Forces, and the Pardoning Power of the Executive’ (Federalist Papers: Primary Documents in American History, 8 August 2022) <<https://guides.loc.gov/federalist-papers/text-71-80>> [8.08.2022].

²² იხ. სქოლიო 14 infra, 3.

²³ იხ. სქოლიო 21 infra.

უფლებამოსილებას მიიჩნევს სრულ, დისკრეციულ უფლებამოსილებად, რომელიც არსებითად არ უნდა ექვემდებარებოდეს საკანონმდებლო მოდიფიკაციებს.²⁴ აშშ-ს სახელმწიფოს ერთ-ერთი დამფუძნებელი როჯერ შერმანი თვლიდა, რომ პრეზიდენტს შეწყალების უფლებამოსილების გამოყენება მხოლოდ სენატის თანხმობით უნდა მოეხდინა. შერმანის მოსაზრება არ იქნა პოლიტიკური სპექტრის მიერ გაზიარებული.²⁵ აშშ-ს უზენაესმა სასამართლომ შეწყალებასთან დაკავშირებულ არაერთ საქმეზე განმარტა, რომ შეწყალების პრეროგატივა პრეზიდენტის დისკრეციულ უფლებამოსილებას წარმოადგენს, რომელიც არ უნდა შეიზღუდოს. შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება მხოლოდ კონსტიტუციიდან მომდინარეობს, რომელიც არ უნდა მოდიფიცირდეს კონგრესის მიერ.²⁶ სწორედ შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილებით, როგორც ერთი ინსტრუმენტით, იმიჯნება აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლება.²⁷

აშშ-ში შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება თითქმის შეუზღუდავ ხასიათს ატარებს. იგი ორიენტირებულია შეწყალების უფლებამოსილების ერთპიროვნულ გამოყენებაზე ხელისუფლების სხვა შტოების კონტროლისა და ზედამხედველობის გარეშე. აშშ-ს უზენაესი სასამართლო მხოლოდ ორ შემთხვევაში ახდენდა შეწყალების უფლებამოსილებაზე დათქმას: შეწყალება უნდა ეხებოდეს ფედერალური დანაშაულის ჩადენას და პრეზიდენტის მიმართ არ უნდა წარმოებდეს იმპიჩმენტის პროცედურა.²⁸

ამერიკის შეერთებული შტატების უზენაესი სასამართლო შეწყალებას უპირველესად პოლიტიკის განხორციელების აქტად, „კონსტიტუციის სქე-მის ნაწილად“ და „საჯარო კეთილდღეობის“ მიღწევის საშუალებად თვლის.²⁹ მითითებული განმარტება აშშ-ს უზენაესმა სასამართლომ გააკეთა 1927 წელს საქმეზე - *Biddle v Perovich*,³⁰ სადაც შეწყალების უფლებამოსილება პოლიტიკური მიზანშეწონილობის აქტად მიიჩნია. გაზიარებულ უნდა იქნას მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ „სწორედ პოლიტიკურობა ქმნის შეწყალების უფლებამოსილების რეალურ შინაარსს“.³¹

²⁴ Michael A. Foster, ‘Presidential Pardons: Overview and Selected Legal Issues’ (2020) R46179 Congressional Research Service 1.

²⁵ იხ. სქოლიო 14 supra, 3.

²⁶ *Schick v. Reed*, 419 U.S. 256, 1974. პარაგრაფი 3 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/419/256/>> [8.08.2022].

²⁷ Ilona Maria Szilagyi, ‘Presidential versus Parliamentary System’ (2009) 8(2) *Journal of Law AARMS* 309.

²⁸ იხ. სქოლიო 24 infra.

²⁹ იხ. სქოლიო 18 infra.

³⁰ *Biddle v. Perovich*, 274 U.S. 480, 1927 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/274/480/>> [8.08.2022].

³¹ იხ. სქოლიო 2 supra.

III. შეწყალების მიზნები აშშ-ს კონსტიტუციის მიხედვით

ამერიკის შეერთებული შტატების კონსტიტუციის მიხედვით, შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილებას რამდენიმე მიზანი გააჩნია,³² რომელთა შორისაც პოლიტიკური კრიზისების განმუხტვისა და პრევენციის მიზანი დომინირებს. პოლიტიკური კრიზისის შერბილებისა და ეროვნული კონსოლიდაციის განხორციელების მიზნიდან გამომდინარე, 1974 წლის 8 სექტემბერს, აშშ-ს პრეზიდენტმა ჯერალდ ფორდმა შეიწყალა პრეზიდენტი რიჩარდ ნიქსონი. პრეზიდენტმა ჯერალდ ფორდმა გამოიყენა რა შეწყალების ექსკლუზიური უფლებამოსილება, სრულად გაათავისუფლა რიჩარდ ნიქსონი სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობისგან. შეწყალებისას, პრეზიდენტმა ჯერალდ ფორდის განმარტებით ამერიკელ ხალხს „უოტერგეიტის სკანდალი“ უკან უნდა დაეტოვებინა და საერთო ეროვნული ღირებულებების ირგვლივ უნდა გაერთიანებულიყო.³³ პრეზიდენტ ჯერალდ ფორდის განმარტებით, მას რომ არ გამოეყენებინა შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება, აშშ-ს სახელმწიფო წინსვლას შეაჩერებდა და მუდმივად შეპყრობილი იქნებოდა „უოტერგეიტის საქმით“. ამიტომ, პრეზიდენტმა ჯერალდ ფორდმა ამ სიტუაციიდან გამოსავლად პრეზიდენტ რიჩარდ ნიქსონის შეწყალება მიიჩნია და განმარტა, რომ აშშ-ში „გრძელი ეროვნული კოშმარი“ დასრულდა.³⁴

ჯერალდ ფორდის გადაწყვეტილება წმინდად პოლიტიკური აქტი იყო, რომელიც ეროვნული მშვიდობისა და თანხმობის მიღწევის მიზანს ემსახურებოდა. ჯერალდ ფორდის გადაწყვეტილების პოლიტიკურობას ისინიც უსმევს ხაზს, რომ ჯერალდ ფორდმა რიჩარდ ნიქსონი შეიწყალა მანამდე, ვიდრე გამოძიება დაიწყებოდა და რიჩარდ ნიქსონს ბრალდებას წაუყენებდნენ.³⁵ პოლიტიკური მიზანი ჰქონდა აშშ-ს პრეზიდენტ ენდრიუ ჯონსონის მიერ კონფედერაციის თანამდებობის პირთა და ჯარისკაცთა მასობრივ შეწყალებას 1865 წლის 9 აპრილს, ამერიკის სამოქალაქო ომის დასრულების შემდეგ.³⁶ იგივე მიზანი ჰქონდა პრეზიდენტ ბილ კლინტონის მიერ დემოკრატიული პარტიის დონორის მარკ რიცის შეწყალებას.³⁷ 2018 წელს აშშ-ს პრეზიდენტმა დონალდ ტრამპმა სიკვდილის შემდეგ შეიწყალა ცნობილი მოკრივე ჯეკ ჯონსონი, რომელიც რასობრივად მოტივირებული

³² იხ. სქოლიო 4 supra, 10.

³³ President Ford Pardon of Richard Nixon in 1974 (C-SPAN, 8 August 2022) <<https://www.c-span.org/video/?153623-1/president-gerald-fords-pardon-richard-nixon/>> [8.08.2022].

³⁴ ibid.

³⁵ ibid.

³⁶ იხ. სქოლიო 5 supra, 512.

³⁷ იხ. სქოლიო 1 infra, 821.

მსჯავრდების მსხვერპლი იყო. იგი დააკავეს 1913 წელს, მის მეგობარ თეთრკანიან გოგონასთან ერთად შტატების საზღვრის გადაკვეთის გამო.³⁸

შენწყალების უფლებამოსილების გამოყენებით ისტორიული სამართლიანობის აღდგენისა და ეროვნული თანხმობის მიღწევის მიზანი იკვეთება სხვადასხვა ქვეყნების გამოცდილებაში.³⁹ როგორც სხვადასხვა ქვეყნის გამოცდილებიდან ვლინდება, შეწყალების უფლებამოსილება დიდ როლს თამაშობს სამართლებრივი პროცედურების თავიდან აცილების კუთხით, რომელიც წინააღმდეგობაში შეიძლება მოვიდეს საჯარო ინტერესთან და ეროვნული შერიგების მიზანთან ტრავმულ სიტუაციაში.⁴⁰ ეროვნული დაძაბულობის განმუხტვის მიზანი ჰქონდა 2018 წელს აშშ-ს პრეზიდენტის მიერ ტვიტერით 300 ადამიანზე მეტი პირის შეწყალებას, რომელთაც მონაწილეობა ჰქონდათ მიღებული სახელმწიფოს წინააღმდეგ გამართულ საპროტესტო აქციებში.⁴¹ იგივე პოლიტიკურ მიზანს ემსახურებოდა 2016 წელს ტაილანდის მეფის მიერ 150 000 მსჯავრდებულის შეწყალებას, რომელთაც მსჯავრი დაედოთ სამეფო ოჯახის შეურაცხყოფისთვის.⁴²

აშშ-ში შეწყალების მექანიზმის ერთ-ერთი მიზანი მართლმსაჯულების ხარვეზების გამოსწორებაა. გაზიარებულ უნდა იქნას მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ მართლმსაჯულების იდეალური სისტემის არსებობაც კი ვერ გამორიცხავს შეცდომების დაშვების რისკს, რა დროსაც სწორედ შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების გამოყენებას შეუძლია გამოასწოროს მართლმსაჯულების მიერ დაშვებული შეცდომები, რათა თავიდან იქნას არიდებული უდანაშაულო პირის მსჯავრდება.⁴³ შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას სამართლიანობის აღსადგენად, როდესაც საზოგადოებას, მისი განვითარების კვალდაკვალ, ცალკეული შემთხვევები არსებითად უსამართლოდ მიაჩნია.⁴⁴

აშშ-ში შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ყველაზე გავრცელებულ, კლასიკურ შემთხვევას წარმოადგენს მსჯავრდებულის შეწყალება, რომელიც აღიარებს და ინანიებს ჩადენილ დანაშაულს და იმსახურებს თავისუფლებაში ყოფნას სხვადასხვა გარემოებებიდან გამომდინარე (ჯანმრთელობის გაუარესება, ასაკი და სხვა). ამ ტიპის

³⁸ John Eligon, Michael D. Shear, 'Trump Pardons Jack Johnson, Heavyweight Boxing Champion' (New York Times, 8 August 2022) <<https://www.nytimes.com/2018/05/24/sports/jack-johnson-pardon-trump.html>> [14.03.2022].

³⁹ იხ. სქოლიო 18 supra.

⁴⁰ ibid.

⁴¹ ibid.

⁴² ibid.

⁴³ იხ. სქოლიო 4 supra, 10.

⁴⁴ იხ. სქოლიო 18 supra.

მიზანში ყველაზე მეტად ვლინდება შეწყალების, როგორც ჰუმანური და ჰუმანიტარული აქტის ბუნება.⁴⁵

შენწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების მიზანი ასევე შესაძლებელია სისხლის სამართლის პოლიტიკაზე გავლენის მოხდენა იყოს. პრეზიდენტი მითითებულ მიზანს ახორციელებს, თუ იგი არ ეთანხმება რეპრესიულ სისხლის სამართლის პოლიტიკას და პირისათვის მკაცრი სასჯელის დაკისრებას. ამ შემთხვევაში, პრეზიდენტს შეუძლია არაპროპორციულად მძიმე სასჯელი შეცვალოს უფრო მსუბუქით ან საერთოდ გაათავისუფლოს პირი სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობისგან. ამ მიზნის გამოყენებით, პრეზიდენტს შეუძლია არსებითი გავლენა მოახდინოს სისხლის სამართლის პოლიტიკის ლიბერალიზაციაზე და უფრო ჰუმანური გახადოს კანონმდებლობა.⁴⁶ გაზიარებულ უნდა იქნას მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ „როდესაც სისხლის სამართლის პოლიტიკა და მართლმსაჯულება მკაცრია, პრეზიდენტს შეუძლია შეწყალების უფლებამოსილება ჰუმანურობისა და სამართლიანობის პოლიტიკის შემოსატანად გამოიყენოს“.⁴⁷ მაგალითად, 1956 წელს, აშშ-ს პრეზიდენტმა ჯონ კენედიმ შეიწყალა პირები, რომლებიც მსჯავრდებულები იყვნენ „ნარკოტიკების აქტის“ საფუძველზე.⁴⁸ გარკვეულ ნარკოდანაშაულებთან დაკავშირებით გამოსცა შეწყალების აქტი აშშ-ს პრეზიდენტმა ბარაკ ობამამ და ათასობით მსჯავრდებულს მკაცრი სასჯელი უფრო მსუბუქი სასჯელი შეეფარდა.⁴⁹ 2013 წლის 18 ნოემბრიდან 2015 წლის 3 ნოემბრამდე, საქართველოს პრეზიდენტმა შეიწყალა ნარკოდანაშაულისთვის მსჯავრდებული 986 პირი (62%) 1559 მსჯავრდებულიდან ანუ სრული რაოდენობის 62%.⁵⁰

შენწყალების უფლებამოსილება აშშ-ში ორდონიანია და დეცენტრალიზებული ხასიათს ატარებს. აშშ-ს პრეზიდენტი შეწყალების უფლებამოსილებას ახორციელებს ფედერალურ დანაშაულებთან მიმართებით. შტატების დონეზე შეწყალების უფლებამოსილებას ხორციელებს შტატის გუბერნატორების ან შეწყალების კომისიების მიერ.⁵¹ აშშ-ში შეწყალების უფლებამოსილების დეცენტრალიზაცია განმტკიცებულ იქნა უზენაესი სასამართლოს მიერ საქმეზე - *Herrera v. Collins v. U.S.*⁵² სასამართლოს განმარტებით, შტატები არ არიან ვალდებული ჰქონდეთ შეწყალების

⁴⁵ *ibid.*

⁴⁶ *ib.* სქოლიო 4 *supra*, 11.

⁴⁷ *ib.* სქოლიო 2 *supra*.

⁴⁸ *ib.* სქოლიო 17 *infra*.

⁴⁹ *ibid.*

⁵⁰ *ib.* სქოლიო 4 *supra*, 17.

⁵¹ *ib.* სქოლიო 1 *supra*, 823-829.

⁵² *Herrera v. Collins*, 506 U.S. 390, 1993 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/506/390/>> [8.08.2022].

მექანიზმი ან თავად აქვთ უფლება განსაზღვრონ მათთვის სასურველი შეწყალების მოდელი.⁵³

აშშ-ს გამოცდილების გარდა, სხვადასხვა ქვეყნების პრაქტიკიდან იკვეთება შეწყალების ნაკლებად კონტრავერსიული მიზანი, რომელსაც სახელმწიფო უწყებების და ინფრაქტრუქტურის განტვირთვა წარმოადგენს.⁵⁴ მაგალითად, შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება შეიძლება გამოყენებულ იქნას პენიტენციური დაწესებულების გადატვირთულობის შემაცირებლად.⁵⁵ 2013 წელს, ჩეხეთის პრეზიდენტმა ვაცლავ კლაუსმა ჩეხეთის რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის ოცი წლისთავთან დაკავშირებით 6000 პატიმარი (პატიმართა ერთი მესამედი) შეიწყალა. პატიმართა შორის იყვნენ მაღალი თანამდებობის პირები, რომელთაც ბრალი კორუფციაში და თაღლითობაში ედებოდათ.⁵⁶ პრეზიდენტის შეწყალების მიზანს გადატვირთული ციხეების განტვირთვა წარმოადგენდა.

შეწყალების ერთ-ერთ მიზანს ადამიანისთვის დანაშაულის პატიება წარმოადგენს. თუმცა, მიუხედავად შეწყალების უფლებამოსილების სხვადასხვა მიზნისა, იგი მხოლოდ ჰუმანიტარული აქტი არ არის და განხილულ უნდა იქნას ფართო პოლიტიკური პერსპექტივით. შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ხელისუფლების დანაწილებისა და გაწონასწორების პრინციპის პრაქტიკულ რეალიზაციაში და სახელმწიფო მეთაურს პოლიტიკური კრიზისების განმუხტვისა და პრევენციის შესაძლებლობით აღჭურავს. ასევე, შეწყალების უფლებამოსილების გამოყენებით პრეზიდენტი გავლენას ახდენს სისხლის სამართლის პოლიტიკაზე, რაც მართლმსაჯულების ხარვეზების გამოსწორების შესაძლებლობას ქმნის.

IV. შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება და მმართველობის მოდელი

შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება და მისი პოლიტიკური დატვირთვა განსხვავდება მმართველობის მოდელების მიხედვით. კოლეგიური ტიპის ქვეყნებში, როგორცაა ჩინეთი, გერმანია, შეწყალების უფლებამოსილება კოლეგიური ორგანოს ხელშია, საიდანაც გამორიცხულია ერთპიროვნული გადაწყვეტილებების მიღების რისკი.⁵⁷ სახელმწიფოებს, რომელთაც ცალკეული მმართველები ჰყავთ და ძალაუფლებას

⁵³ იხ. სქოლიო 1 supra, 823-829.

⁵⁴ იხ. სქოლიო 18 supra.

⁵⁵ ibid.

⁵⁶ ibid.

⁵⁷ იხ. სქოლიო 4 supra, 22.

პრეზიდენტი და პრემიერი ინაწილებენ, შეწყალების უფლებამოსილების განსახორციელებლად კონტრასიგნაციის მექანიზმი სჭირდებათ.⁵⁸ რუმინეთის კონსტიტუციის 94-ე მუხლი ადგენს პრეზიდენტის შეწყალების უფლებამოსილებას, რომელიც მხოლოდ საპატიმრო სასჯელებზე ვრცელდება და გამოიყენება გამამტყუნებელი ვერდიქტის კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ.⁵⁹ რუმინეთში პრეზიდენტს ერთპიროვნულად არ შეუძლია შეწყალების უფლებამოსილების გამოყენება. პრეზიდენტის ამ უფლებამოსილებას პრემიერ-მინისტრის კონტრასიგნაცია სჭირდება.⁶⁰ შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილებაზე პრემიერის კონტრასიგნაცია გამოირიცხავს შეწყალების უფლებამოსილების ექსკლუზიურ ხასიათს, რადგან კონტრასიგნირებული აქტი მთავრობის აქტად მიიჩნევა. სწორედ მთავრობის კონტრასიგნაცია სძენს იურიდიულ ძალას შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილებას. კონტრაქსიგნაციის მექანიზმის არსებობის შემთხვევაში, კანონმდებლობით სახელმწიფოს მეთაურს ერთმევაშესაძლებლობა, ერთპიროვნულად, მისი კონსტიტუციურ-სამართლებრივი სტატუსიდან გამომდინარე, არბიტრალური ფუნქციების გამოყენებით, პოლიტიკური კრიზისები განმუხტოს შეწყალებასთან დაკავშირებით საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების გზით. რუმინეთის მოდელისგან განსხვავებით, პოლონეთის კონსტიტუციის 139-ე მუხლი პრეზიდენტს შეწყალების უფლებამოსილებას ანიჭებს კონტრასიგნაციის მექანიზმის გამოყენების გარეშე. პოლონეთის კონსტიტუციის 139-ე მუხლი ერთადერთ გამონაკლისს უშვებს და განმარტავს, რომ შეწყალება არ გამოიყენება ტრიბუნალის მიერ გასამართლებული პირების მიმართ.⁶¹ საფრანგეთის კონსტიტუციის მე-17 მუხლი საკმაოდ მწირ ინფორმაციას იძლევა შეწყალების ფრანგულ მოდელთან დაკავშირებით და მხოლოდ განსაზღვრავს, რომ საფრანგეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტი სარგებლობს შეწყალების უფლებამოსილებით.⁶² საფრანგეთის პრეზიდენტი შეწყალების უფლებამოსილების დელეგირებას არც ერთ ორგანოზე არ ახდენს.⁶³ საფრანგეთის პრეზიდენტი უფლებამოსილია, შეუცვალოს პირს კონკრეტული სასჯელი უფრო მსუბუქი სანქციით, შეაჩეროს ან გადაავადოს სასჯელის მოქმედება, რაც შეწყალების მექანიზმის შეზღუდული შინაარსით გამოიყენებას წარმოადგენს.⁶⁴ შეწყალების

⁵⁸ იხ. სქოლიო 1 supra, 8.

⁵⁹ Article 94, Constitution of Romania <<http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=371/>> [8.08.2022].

⁶⁰ ibid.

⁶¹ Article 94, Constitution of the Republic of Poland <<https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm/>> [14.03.2022].

⁶² Article 17, Constitution of France <https://www.constituteproject.org/constitution/France_2008.pdf?lang=en> [8.08.2022].

⁶³ იხ. სქოლიო 4 supra, 22.

⁶⁴ ibid.

საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ერთპიროვნული განხორციელების მაგალითს წარმოადგენს ჩეხეთის მოდელი. ჩეხეთის კონსტიტუციის 62-ე მუხლის თანახმად, პრეზიდენტი ახორციელებს შეწყალებას, ამსუბუქებს სასამართლოს მიერ დანიშნულ სასჯელს, იძლევა მითითებებს, რათა არ დაიწყოს სისხლის სამართლის საქმის წარმოება ან შეჩერდეს სისხლის სამართლის საქმის წარმოება; უხსნის ნასამართლობას.⁶⁵ შეწყალების ექსკლუზიური უფლებამოსილებით სარგებლობს აშშ-ს რამდენიმე შტატიც.⁶⁶

V. შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ექსკლუზიურობის კონცეპტის გააზრება

გავრცელებული მოსაზრებით, შეწყალების უფლებამოსილება სახელმწიფოს მეთაურის ექსკლუზიური უფლებამოსილების კონცეფტს ეფუძნება, რაც მის ერთპიროვნულად, სხვადასხვა ორგანოების ჩარევის გარეშე განხორციელებაში გამოიხატება.⁶⁷ შეწყალების უფლებამოსილების ექსკლუზიურობის იდეა აშშ-ს კონსტიტუციური მოდელიდან მომდინარეობს, რაც აშშ-ს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკით არის განმტკიცებული და ამ უფლებამოსილების განუსხვისებლობისა და უზენაესობის იდეას ეფუძნება. აშშ-ს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე უორენ ბერგერმა საქმეზე - *Shick v. Reed* განმარტა, რომ „შეწყალების დისკრეციული უფლებამოსილება მხოლოდ კონსტიტუციიდან მომდინარეობს და არა რომელიმე სხვა საკანონმდებლო აქტიდან. შესაბამისად, აშშ-ს კონგრესის მიერ ამ უფლებამოსილების მოდიფიცირება, შეკვეცა ან შემცირება დაუშვებელია“.⁶⁸ აშშ-ს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკის ანალიზი აჩვენებს, რომ დაუშვებელია შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილებაში ჩარევა, რაც ამ უფლებამოსილების კონსტიტუციური იდეასთან ეწინააღმდეგება.⁶⁹

შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ექსკლუზიურობის გააზრება ხშირად უხეშად, ფორმალისტურად და ამ უფლებამოსილების გამოყენებისას განჭვრეტადობისა და სიცხადის კონსტიტუციური პრინციპების არსის გათვალისწინების გარეშე ხდება. მიუხედავად იმისა, რომ ქვეყნების უმრავლესობაში შეწყალების უფლებამოსილება სახელმწიფო

⁶⁵ *ibid*, 23.

⁶⁶ *ibid*.

⁶⁷ იხ. სქოლიო 2 *supra*.

⁶⁸ *Schick v. Reed*, 419 U.S. 256, 1974, პარაგრაფი 3 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/419/256/>> [8.08.2022].

⁶⁹ იხ. სქოლიო 14 *supra*, 8.

მეთაურის ხელშია, არის ქვეყნები, სადაც ამ უფლებამოსილებას სახელმწიფოს სხვადასხვა ორგანოები ახორციელებენ. მაგალითად, თურქეთში, შვეიცარიაში, ურუგვაიში შეწყალებას ძირითადად საკანონმდებლო ორგანო ახორციელებს.⁷⁰ სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპი მოითხოვს, რომ ნებისმიერი და მათ შორის, შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება და მისი ექსკლუზიური ხასიათი კონსტიტუციურ პრინციპებთან კავშირში განიმარტოს და მისი რეალური მიზნების სათანადო გააზრებით განხორციელდეს.⁷¹ შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ექსკლუზიურობა განჭვრეტადობისა და განსაზღვრულობის კონსტიტუციური პრინციპების საფუძველზე უნდა ინტერპრეტირდეს, რაც დისკრეციული უფლებამოსილების თვითნებურად გამოყენების საფრთხეს გამორიცხავს. შეწყალების უფლებამოსილების კონსტიტუციის პრინციპების შესაბამისად განმარტების მნიშვნელობა განსაკუთრებით იზრდება მაშინ, როდესაც კონსტიტუცია შეწყალების უფლებამოსილების გამოყენებისას პირდაპირ შეზღუდვებს არ აწესებს. მაგალითად, საქართველოს კონსტიტუციის 52-ე მუხლის „ვ“ ქვეპუნქტი ერთი შეხედვით შეუზღუდავად განსაზღვრავს შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილებას და ადგენს, რომ „პრეზიდენტი შეიწყალეს მსჯავრდებულებს“.⁷² საქართველოს კონსტიტუციით განსაზღვრული შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ექსკლუზიურობა ისე არ უნდა განიმარტოს, რომ პრეზიდენტს კონსტიტუციის პრინციპების მიღმა მოქმედების შესაძლებლობა აქვს. შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების გამოყენება კონსტიტუციის პრინციპების დაცვით უნდა განხორციელდეს, რათა მოქალაქეებს სახელმწიფო ორგანოების გადაწყვეტილებების წინასწარგანჭვრეტის შესაძლებლობა მიეცეთ. მოქალაქეებს უნდა შეეძლოთ წინასწარ პროგნოზირება იმისა, განსაზღვრულ გარემოებებში, რა გადაწყვეტილებას მიიღებს ესა თუ ის სახელმწიფო უწყება.⁷³ შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ექსკლუზიურობა ხელისუფლების სხვადასხვა შტოების მიერ მასში ჩარევის დაუშვებლობის პერსპექტივით უნდა იქნას გაგებულ და არა მისი თვითნებობისა და კონსტიტუციური პრინციპების გვერდის ავლის კუთხით. კონსტიტუციური წესრიგის ლოგიკა გამორიცხავს შეწყალების

⁷⁰ იხ. სქოლიო 4 supra, 21 supra.

⁷¹ საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია საქართველოს პრეზიდენტის მიერ თენგიზ გუნავას შეწყალების ფაქტს ეხმაურება“ (საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის ვებგვერდი, 31 ივლისი 2013) <<https://gyla.ge/ge/post/saia-saqartvelos-prezidentis-mier-tengiz-gunavas-shetsyalebis-faqts-ekhmaureba-31#sthash.PIFPTYBX.dpbs/>> [8.08.2022].

⁷² მუხლი 52, საქართველოს კონსტიტუცია <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36/>> [8.08.2022].

⁷³ იხ. სქოლიო 4 supra, 43.

უფლებამოსილების არაგანჭვრეტად გამოყენებას მის ექსკლუზიურობაზე აპელირებით. შეწყალების დისკრეციული უფლებამოსილება პრეზიდენტის მიერ უპასუხისმგებლოდ თავისუფლების გამოყენებას არ ნიშნავს,⁷⁴ რაც სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპს ეწინააღმდეგება. შეწყალების უფლებამოსილების ექსკლუზიურობა მისი მიზნების პერსპექტივიდან უნდა განიმართოს, რომელთა შორისაა: სისხლის სამართლის პოლიტიკაზე ზეგავლენის მოხდენა მისი ჰუმანიზაციის მიზნით; პოლიტიკური კრიზისების განმუხტვა და შეწყალების, როგორც ჰუმანური აქტის გამოყენება იმ მსჯავრდებულების მიმართ, რომლებიც იზიარებენ ჩადენილ დანაშაულს და ინანიებენ მას.

შეწყალების უფლებამოსილების აბსოლუტურობასთან დაკავშირებით დისკუსია მიმდინარეობს აშშ-ს სამეცნიერო წრეებშიც. როგორც პროფესორი *ენდრიუ კენტი* განმარტავს, არ შეიძლება შეწყალების უფლებამოსილება სრულად არალიმიტირებულად იქნას მიჩნეული და პრეზიდენტის მიერ შეწყალების აქტის განხორციელება კონსტიტუციურ პრინციპებზე მაღლა იქნას დაყენებული.⁷⁵ პროფესორ *ენდრიუ კენტის* მონაწილეობით შეწყალებასთან დაკავშირებული კონგრესში გამართული დისკუსიები შეეხებოდა პრეზიდენტის მიერ ოჯახის წევრებისა და მეგობრების შეწყალების საკითხს და პრეზიდენტის სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას შეწყალების უფლებამოსილების განხორციელებიდან გამომდინარე.⁷⁶

შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ექსკლუზიურობას უკავშირდება საკითხი, რამდენად შეიძლება პრეზიდენტს განხორციელებული შეწყალებიდან გამომდინარე, სამართლებრივი პასუხი მოეთხოვოს, მათ შორის, იმპიჩმენტის გზით. შეწყალება პოლიტიკური აქტია და მისი შეფასება უპირატესად პოლიტიკური პერსპექტივიდან უნდა განხორციელდეს. პრეზიდენტის იმპიჩმენტის საფუძველს კონსტიტუციის დარღვევა ან დანაშაულის ჩადენა წარმოადგენს. გაზიარებულ უნდა იქნას მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ „ქმედება, რომელიც თავისი შინაარსით პოლიტიკურია და სამართლებრივი პრინციპების და ნორმების ხელყოფა არ იკვეთება, არ შეიძლება გახდეს იმპიჩმენტის საფუძველი“.⁷⁷ თუ პრეზიდენტი კანონს არ არღვევს და დანაშაულს არ სჩადის, მისი

⁷⁴ საქართველოს ახალი ამბების სააგენტო, „შეწყალების თხოვნის უფლება: უუნარობის თუ უუფლებობის სამსხვერპლოზე?!“ (საქართველოს ახალი ამბების სააგენტოს ვებგვერდი, 19 სექტემბერი 2019 <<https://ghn.ge/news/232701-shetsqalebis-tkhovnis-ufleba-uunarobis-tu-uuflebobis-samskhverploze/>> [8.08.2022]).

⁷⁵ Andrew Kent, ‘Examining the Constitutional Role of the Pardon Power: Hearing before the House Judiciary Committee Subcommittee on the Constitution, Civil Rights, and Civil Liberties’ (2019) Statement, Fordham Law School 10.

⁷⁶ *ibid.*

⁷⁷ *ib.* სქოლიო 2 *supra.*

გადანყვეტილება შეწყალებასთან დაკავშირებით მხოლოდ პოლიტიკური მნიშვნელობის მატარებელია, რომელზეც პრეზიდენტს სამართლებრივი პასუხი არ უნდა მოეთხოვოს. შეწყალების, როგორც პოლიტიკური და ჰუმანური გადანყვეტილების იდეიდან მომდინარეობს ის ფაქტი, რომ მის განხორციელებაზე სასამართლო კონტროლი არ ხორციელდება. პრეზიდენტის მიერ შეწყალების უფლებამოსილების გამოყენებაზე სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა და იმპიჩმენტის საკითხი შეიძლება დადგეს, თუ იგი მაგალითად, ქრთამს იღებს შეწყალების სანაცვლოდ ან რაიმე კორუფციულ გარიგებაში გაერევა. კონსტიტუციის დარღვევის შემთხვევა სახელზე იქნება, თუ პრეზიდენტი უგულვებელყოფს კონსტიტუციურ დანაწესებს, სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპს და პირადი სარგებლის მიღების პრიმატით მოქმედებს. პრეზიდენტი კონსტიტუციის პრინციპებს დაარღვევს თუ შეწყალებას *quid pro quo* პრინციპით გამოიყენებს და ამით მართლმსაჯულების ობსტრუქციას მოახდენს.⁷⁸ არ უნდა იქნას გაზიარებული მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ დაუშვებელია პრეზიდენტის იმპიჩმენტის განხორციელება შეწყალების უფლებამოსილების გამო⁷⁹ პრეზიდენტის იმპიჩმენტი შეწყალების უფლებამოსილების განხორციელების გამო შესაძლებელია, თუ იგი წინააღმდეგობაშია იმ კონსტიტუციურ ლიმიტებთან (პრინციპებთან), რომელთაც კონსტიტუცია ამ უფლებამოსილების გამოყენებისას განსაზღვრავს.⁸⁰

მეორე მნიშვნელოვანი საკითხი არის ის, თუ რამდენად შეუძლია პრეზიდენტს საკუთარი თავის შეწყალება და რამდენად საჭიროა მისი აკრძალვის საკითხი პირდაპირ კონსტიტუციითა და სხვა კანონებით დარეგულირდეს. მაგალითად, აშშ-ს კონსტიტუცია არანაირ ხაზგასმას არ აკეთებს პრეზიდენტის მიერ საკუთარი თავის შეწყალებასთან დაკავშირებით. აშშ-ს უზენაესმა სასამართლომ საქმეზე - *Schick v. Reed* „ტექსტუალური არგუმენტი“⁸¹ გამოიყენა და განმარტა, რომ შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება არის აბსოლუტური უფლებამოსილება დამისი განმარტება კონსტიტუციის ტექსტიდან გამომდინარე უნდამოხდეს.⁸² „ტექსტუალური არგუმენტების“ მომხრე მეცნიერები საუბრობენ იმაზე, რომ აშშ-ს კონსტიტუციის შექმნელებს, რომ სდომოდათ, ამ აკრძალვის შესახებ პირდაპირ კონსტიტუციის ტექსტში მიუთითებდნენ.⁸³ „ტექსტუალური

⁷⁸ იხ. სქოლიო 14 supra, 6.

⁷⁹ *ibid.*

⁸⁰ *ibid.*

⁸¹ იხ. სქოლიო 3 supra, 216.

⁸² *Schick v. Reed*, 419 U.S. 256, 1974. პარაგრაფი 3 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/419/256/>> [8.08.2022].

⁸³ იხ. სქოლიო 3 supra, 216-217.

არგუმენტების“ მომხრეები მიიჩნევდნენ, რომ პრეზიდენტს საკუთარი თავის შეწყალების უფლებამოსილება ჰქონდა. აშშ-ს შემთხვევაში, არც ერთ პრეზიდენტს საკუთარი თავის შეწყალების უფლებამოსილება არ გამოუყენებია. პრეზიდენტმა დონალდ ტრამპმა დაწერა *Twitter*-ზე, რომ მას საკუთარი თავის შეწყალების უფლებამოსილება ჰქონდა.⁸⁴

ამერიკის შეერთებული შტატების უზენაესმა სასამართლომ საქმეზე - *Ex Parte Garland* განმარტა, რომ შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ექსკლუზიურობა შესაძლებელია შეიზღუდოს მხოლოდ იმპიჩმენტის პროცედურით, რაც პირდაპირ აშშ-ს კონსტიტუციით არის განსაზღვრული.⁸⁵ მეცნიერების - რობერტ ნიდას და რებეკა შპიროს განმარტებით, შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება „აბსოლუტურია და მისი განხორციელება პრეზიდენტს ნებისმიერ დროს შეუძლია“.⁸⁶

„ტექსტუალური არგუმენტების“ მოწინააღმდეგეები თვლიან, რომ პრეზიდენტისთვის საკუთარი თავის შეწყალების უფლებამოსილება შესაძლებელია მან საპრეზიდენტო თანამდებობის დატოვების შემდეგ ბრალდებისაგან თავის არიდების მიზნით გამოიყენოს.⁸⁷ პრეზიდენტის მიერ თანამდებობის დატოვების შემდეგ სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან თავის არიდების საფრთხე დაზღვეულია იმპიჩმენტის პროცედურისას შეწყალების დაუშვებლობით. პრეზიდენტის მიერ საკუთარი თავის შეწყალების საწინააღმდეგო არგუმენტი ასევე, არის ის, რომ სახეზე იქნება ინტერესთა კონფლიქტი, რაც გამყარებულია იმ არგუმენტით, რომ „არავის შეიძლება იყოს მსაჯული საკუთარ საქმეში“.⁸⁸ ეს პრინციპი გამყარებულია აშშ-ს უზენაესი სასამართლოს მიერ განხულ საქმეში - *Marbury vs. Madison*.⁸⁹ სასამართლოს შეფასებით „კანონის უზენაესობის პრინციპის ამოსავალი წერტილია ის, რომ არავინ შეიძლება იყოს კანონზე მაღლა“.⁹⁰ შესაბამისად, საკუთარი თავის შეწყალების უფლებამოსილება, პრეზიდენტს აძლევს კანონზე მაღლა საკუთარი თავის დაყენების შესაძლებლობას, რაც გამოიხატება იმაში, რომ იგი ჩაიდენს დანაშაულს და მერე საკუთარ თავს შეიწყალებს.⁹¹

⁸⁴ იხ. სქოლიო 14 supra 7.

⁸⁵ *Ex parte Garland*, 71 U.S. 333, 1866 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/71/333/>> [8.08.2022].

⁸⁶ იხ. სქოლიო 3 supra, 222.

⁸⁷ *ibid*, 216-217.

⁸⁸ იხ. სქოლიო 14 supra, 7.

⁸⁹ *Marbury v. Madison*, 5 U.S. 137, 1803 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/5/137/>> [8.08.2022].

⁹⁰ იხ. სქოლიო 14 supra, 7.

⁹¹ *ibid*.

VI. შეწყალების უფლებამოსილების ქართული მოდელი და მისი ხარკვებები

მიუხედავად საქართველოს კონსტიტუციაში შესული არაერთი ცვლილებისა და სახელმწიფოს მმართველობის სხვადასხვა მოდელის (საპრეზიდენტო, ნახევრად-საპრეზიდენტო და საპარლამენტო) დამკვიდრებისა, შეწყალების უფლებამოსილების მომწესრიგებელი კონსტიტუციური ნორმა თითქმის უცვლელი შინაარსით არსებობს. მიუხედავად იმისა, რომ 2018 წლის საკონსტიტუციო რეფორმის შედეგად, პრეზიდენტი განიძარცვა რიგი უფლებამოსილებებისგან, მას შეწყალების უფლებამოსილება მაინც დარჩა. საქართველოს კონსტიტუციის 52-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ვ“ ქვეპუნქტი მწირი ინფორმაციით გამოირჩევა და განსაზღვავს, რომ „პრეზიდენტი შეიწყალეს მსჯავრდებულებს“.⁹² საქართველოს კონსტიტუციის 52-ე მუხლი ზოგადი ფორმულირებით ხასიათდება და არ შეიცავს დებულებებს შეწყალების მიზნებთან და განხორციელებს ფარგლებთან დაკავშირებით, რაც ნორმის მეტ განსაზღვრულობას და განჭვრეტადობას შესძენდა.

საქართველოს კონსტიტუცია შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ექსკლუზიურობის იდეას ეფუძნება, რომელსაც ხელისუფლების სხვა შტოებს არ უნაწილებს. საქართველოს კონსტიტუციის 53-ე მუხლი მიუთითებს, რომ მსჯავრდებულთა შეწყალების უფლებამოსილების განხორციელება არ საჭიროებს პრემიერ-მინისტრის თანახელმონერას.⁹³ შეწყალების ქართული კონსტიტუციური მოდელი სახელმწიფოს მეთაურის ხელშიშენყალების უფლებამოსილების ერთპიროვნულ გამოყენებასა და ხელისუფლების სხვა შტოების ინტერვენციის შესაძლებლობის პრევენციამაა ორიენტირებული.

საპარლამენტო მმართველობის სისტემებში, შეწყალების უფლებამოსილება პრეზიდენტის, როგორც არბიტრის ხელში (რომელიც არც ერთ ხელისუფლების შტოს არ მიეკუთვნება) ხელისუფლების სხვადასხვა შტოების მნიშვნელოვანი დამაბალანსებელი მექანიზმია, რომელიც პრეზიდენტს პოლიტიკური კრიზისების განმუხტვის შესაძლებლობას აძლევს. იმ პირობებში, როდესაც საქართველოში განხორციელებული საკონსტიტუციო ცვლილებების შედეგად, პრეზიდენტი განიძარცვა მნიშვნელოვანი უფლებამოსილებებისგან, დარჩენილი შეწყალების უფლებამოსილება არის პრეზიდენტის მიერ პოლიტიკურ პროცესებზე ზეგავლენის მოხდენის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მექანიზმი.

⁹² მუხლი 52, საქართველოს კონსტიტუცია <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36>> [8.08.2022].

⁹³ ibid, მუხლი 53.

განსაკუთრებით, საპარლამენტო მმართველობის მოდელებში, სუსტი პრეზიდენტის პირობებში, სადაც პრეზიდენტი აღმასრულებელ-განმკარგულებელ ფუნქციას არ ასრულებს, შეწყალების განხორციელება მის მიერ პოლიტიკის კეთებისა და ხელისუფლების დანაწილების სისტემაში კონტროლისა და გაწონასწორების მიღწევის ანგარიშგასაწევი ინსტრუმენტია. სისხლის სამართლის პოლიტიკაზე და სახელმწიფო კრიზისების განხმუხტვაზე ზეგავლენის მოხდენით, პრეზიდენტი რეალურ პოლიტიკურ ფიგურად ყალიბდება, რომელსაც შეწყალების უფლებამოსილების გამოყენებით, კონსტიტუციური წესრიგის შენარჩუნების ბერკეტები გააჩნია. შეწყალების უფლებამოსილება პრეზიდენტს შესაძლებლობას აძლევს არ დისტანცირდეს პოლიტიკური პროცესებიდან და სრულფასოვნად განახორციელოს სახელმწიფო მეთაურის ფუნქციები.

საქართველოს პრეზიდენტის ხელში შეწყალების, როგორც პოლიტიკის კეთებისა და სახელმწიფო კრიზისების განხმუხტვის მიზანი იკითხება საქართველოს პრეზიდენტის 2019 წლის 26 ნოემბრის №556 ბრძანებულებიდან „შეწყალების წესის დამტკიცების შესახებ“, სადაც აღნიშნულია, რომ „საქართველოს პრეზიდენტის მიერ შეწყალების უფლებამოსილების გამოყენება ეფუძნება ჰუმანიზმის პრინციპს, ასევე, სახელმწიფოს ინტერესს“.⁹⁴ განსხვავებით შეწყალების წესის შესახებ პრეზიდენტის №556 ბრძანებულებისგან, შეწყალების მიზნები და მისი პოლიტიკური ბუნება ნორმატიულად არ იყო გათვალისწინებული საქართველოს პრეზიდენტის 2014 წლის 27 მარტის №120 ბრძანებულებით,⁹⁵ რაც გარკვეულ ბუნდოვანებას იწვევდა შეწყალების გამოყენების მიზნებთან დაკავშირებით და პატიმრებში ცრუ მოლოდინებს ბადებდა პრეზიდენტის მიერ შეწყალების პროგნოზირებადი გამოყენების კუთხით. შეწყალების მომწესრიგებელ სამართლებრივ აქტში მიზნების არარსებობა ინფორმაციულ ვაკუუმს უქმნიდა მსჯავრდებულებს იმასთან დაკავშირებით, თუ რას ემსახურებოდა შეწყალების მექანიზმი და რა ფარგლებში ჰქონდა პრეზიდენტს ოპერირების შესაძლებლობა.⁹⁶

მიუხედავად, 2019 წლამდე შეწყალების მიზნების სამართლებრივი რეგლამენტაციის არარსებობისა, სისხლის სამართლის პოლიტიკაზე ზეგავლენის მოხდენის მიზანი იკვეთება საქართველოს მეოთხე პრეზიდენტის მიერ 2013-2015 წლებში განხორციელებული შეწყალებებიდან. ამ პერიოდში პრეზიდენტმა შეიწყალა 1559 მსჯავრდებული, რომელთა

⁹⁴ პრემბულა, საქართველოს პრეზიდენტის 2019 წლის 26 ნოემბრის ბრძანებულება №556 „შეწყალების წესის დამტკიცების შესახებ“ <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4712933?publication=0/>> [8.08.2022].

⁹⁵ საქართველოს პრეზიდენტის 2014 წლის 27 მარტის ბრძანებულება №120 „შეწყალების დამტკიცების წესის შესახებ“ <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2299717?publication=0/>> [8.08.2022].

⁹⁶ იხ. სქოლიო 4 supra 14.

შორისაც 986 (62 %) იყო ნარკოდანაშაულისთვის მსჯავრდებული პირი.⁹⁷ მონაცემების ანალიზიდან იკვეთება, რომ საქართველოს მეოთხე პრეზიდენტის მიზანი იყო ნარკოპოლიტიკის ლიბერალიზაცია, რაც პრეზიდენტის მიერ ნარკოდანაშაულში მსჯავრდებული პირების მიმართ ლიბერალურ მიდგომაში გამოიხატებოდა. ამასთანავე, საქართველოს მეოთხე პრეზიდენტი ლიბერალურ მიდგომას იჩენდა არასრულწლოვანთა მართრმსაჯულების ინტერესისადმი და არასრულწლოვნების რესოციალიზაცია-რეაბილიტაციის საკითხებთან დაკავშირებით. 2013-2015 წლებში, 87 არასრულწლოვანი მსჯავრდებულიდან, პრეზიდენტმა შეიწყალა 62 მსჯავრდებული (არასრულწლოვან მსჯავრდებულთა დაახლოებით 60%).⁹⁸

პოლიტიკური კრიზისების განმუხტვის მიზანი იკვეთება საქართველოს მეხუთე პრეზიდენტის მიერ განხორციელებულ შეწყალებებში.

2020 წლის 15 მაისს, საქართველოს მეხუთე პრეზიდენტმა პოლიტიკოსების - *ირაკლი ოქრუაშვილისა და გიორგი უგულავას* შეწყალება პოლიტიკური კრიზისის განმუხტვის ინტერესს დააფუძნა.⁹⁹ პოლიტიკურ მიზანს ემსახურებოდა საქართველოს მეხუთე პრეზიდენტის მიერ მედიამენეჯერის - *გიორგი რურუას* შეწყალებაც.¹⁰⁰

შეწყალების უფლებამოსილების არასათანადო გააზრების პრობლემა იკვეთება საქართველოს მეხუთე პრეზიდენტის მიერ შეწყალებაზე მორატორიუმის გამოცხადებასთან დაკავშირებით. 2019 წელს მორატორიუმის გამოცხადებით, პრეზიდენტმა გვერდი აუარა კონსტიტუციურ პრინციპებს და უარი თქვა შეწყალების კონსტიტუციური უფლებამოსილების განხორციელებაზე. ფაქტიურად, პრეზიდენტმა მორატორიუმის გამოცხადებით უარი განაცხადა თავისი კონსტიტუციური სტატუსიდან გამომდინარე ვალდებულების შესრულებაზე. მან საფრთხე შეუქმნა შეწყალების კონსტიტუციურ-სამართლებრივი ლოგიკის პრაქტიკულ რეალიზაციას და ქვეყანაში სისხლის სამართლის პოლიტიკის გატარებას. პრეზიდენტმა უგულვებელყო ის მსჯავრდებულები, რომლებისთვისაც შეწყალება რეპრესიული სისხლის სამართლის პოლიტიკისგან თავის

⁹⁷ ibid.

⁹⁸ ibid.

⁹⁹ ახალი ამბების სააგენტო „რეგინფო“, „შეწყალებების შესახებ ინფორმაცია“ (ახალი ამბების სააგენტოს ვებგვერდი, 15 მაისი 2020) <<https://reginfo.ge/politics/item/17927-prezidentma-gigi-ugulava-da-irakli-oqruashvili-sheixybala/>> [8.08.2022].

¹⁰⁰ კვირის პალიტრა, „შეწყალებების შესახებ ინფორმაცია“ (კვირის პალიტრას ვებგვერდი, 29 აპრილი 2021) <<https://kvispalitra.ge/article/77235-qzurabishvilma-rom-thqva-zhorika-ruruas-gavathavisuflebo-ver-davijere-qzaralasthanacq-vapireb-brdzolasq-thamar-thoradze-prezidentis-gadadgomas-ithkhovs/>> [8.08.2022].

დაღწევის უკანასკნელი საშუალება იყო.¹⁰¹ პრეზიდენტმა მორატორიუმის შესახებ გადაწყვეტილებით საკუთარი თავი კონსტიტუციურ პრინციპებზე მაღლა დააყენა, რითაც ნიველირება გაუკეთა საზოგადოებისადმი ანგარიშვალდებულების პრინციპს და რეპრესიული სისხლის სამართლის პოლიტიკით დაზარალებულ მსჯავრდებულთა ინტერესებს. პრეზიდენტმა შეწყალების დისკრეციული უფლებამოსილება კონსტიტუციური ლოგიკისა და კონტექსტის მიღმა მოიაზრა, რითაც თვითნებურად განმარტა შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების არსი და დანიშნულება. შეწყალების უფლებამოსილების განხორციელების კონსტიტუციური სტანდარტი მოითხოვს, რომ პრეზიდენტმა იგი წინასწარგანჭვრეტად და ცხად კრიტერიუმებზე დაყრდნობით განახორციელოს.

2019 წელს, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 78-ე მუხლში შევიდა ცვლილება, რითაც შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილება მეტად განჭვრეტადი გახდა, რაც პრეზიდენტის მიერ თვითნებური გადაწყვეტილებების მიღების რიკს ამცირებს. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 78-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად „შეწყალებას ახორციელებს საქართველოს პრეზიდენტი ინდივიდუალურად განსაზღვრული პირის მიმართ საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით დადგენილი წესით“.¹⁰² საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში შესული ცვლილებით, საქართველოს პრეზიდენტის მიერ შეწყალების უფლებამოსილების განხორციელების ნორმატიული ფარგლები განისაზღვრა, რითაც მეტად პროგნოზირებადი გახდა პრეზიდენტის მიერ შეწყალების გამოყენების წესი.

შეწყალების საპრეზიდენტო უფლებამოსილების ქართული მოდელის ერთ-ერთ ხარვეზს ასევე წარმოადგენს ის, რომ არც საქართველოს კონსტიტუცია და არც პრეზიდენტის ბრძანებულება შეწყალების წესის შესახებ არ ითვალისწინებს შეწყალების აქტის დასაბუთების ვალდებულებას, რაც უფრო განჭვრეტადს გახდიდა პრეზიდენტის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას. შეწყალების გადაწყვეტილების დასაბუთება აპრობირებული სტანდარტია სხვადასხვა ქვეყნებში. მაგალითად, ამერიკის ზოგიერთ შტატში გათვალისწინებულია შეწყალების სხვადასხვა ფორმით დასაბუთების ვალდებულება. შეწყალების დასაბუთების ვალდებულება გათვალისწინებულია ზოგიერთი შტატის ადგილობრივი კანონმდებლობით.¹⁰³ აშშ-ს კანონმდებლობით, შეწყალების დასაბუთების ვალდებულება ფედერალურ შეწყალების წესზე არ ვრცელდება.¹⁰⁴

¹⁰¹ იხ. სქოლიო 2 supra.

¹⁰² მუხლი 78, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/16426?publication=238>> [8.08.2022].

¹⁰³ იხ. სქოლიო 1 supra, 842.

¹⁰⁴ ibid.

შენწყალების ქართული მოდელს ბუნდოვანებას და არაგანჭვრეტადობას სძენს ისიც, რომ საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულების თანახმად, იგი გამოიყენება „გამონაკლისი წესით“.¹⁰⁵ ბრძანებულება არ განმარტავს რა იგულისხმება შეწყალების საგამონაკლისოდ გამოყენების წესში, რაც პრეზიდენტს შეწყალების უფლებამოსილების თვითნებურად გამოყენების შესაძლებლობას უქმნის. ამასთანავე, მსჯავრდებულებისთვის ამგვარი ბუნდოვანი ნორმები გაურკვევლობას და დაბნეულობას შეიძლება აღძრავდეს მსჯავრდებულებსა და ადვოკატებში, რაც ლოგიკურად მსჯავრდებულთა უკმაყოფილებას იწვევს.

VII. დასკვნა

სტატიაში განხორციელებული კვლევის შედეგად, გამოიკვეთა, რომ შეწყალების უფლებამოსილება სახელმწიფოს მეთაურის მიერ პოლიტიკის კეთებისა და მასზე ზეგავლენის მოხდენის მნიშვნელოვანი მექანიზმია, რომელიც ამ უფლებამოსილების ექსკლუზურობისა და განუსხვისებლობის იდეას ეფუძნება. შეწყალების უფლებამოსილების ექსკლუზიური და ერთპიროვნული ხასიათიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია, კანონმდებლობით მოწესრიგდეს შეწყალების უფლებამოსილების განხორციელების განჭვრეტადი წესი, რომელიც სამართლებრივი სახელმწიფოს კონსტიტუციური პრინციპებიდან გამომდინარეობს. მიუხედავად იმისა, რომ კონსტიტუციური პრინციპები ისედაც მბოჭავია ხელისუფლების შტოებისათვის, მნიშვნელოვანია, კანონმდებლობით გაიწეროს შეწყალების განხორციელების ცხადი და არაორაზროვანი დებულებები, რომელიც მინიმუმამდე დაიყვანს პრეზიდენტის მიერ შეწყალების უფლებამოსილების გამოყენებისას თვითნებობისა და სუბიექტური ინტერპრეტაციის რისკს. ამასთანავე, მნიშვნელოვანია შეწყალების წესის მომწესრიგებელი დებულებები შეიცავდეს ნორმებს პროცესის გამჭვირვალობისა და ღიაობის შესახებ. ამასთანავე, მიზანშეწონილია, შეწყალების წესის მომწესრიგებელი კანონმდებლობით, დავალდებულებულ იქნას პრეზიდენტი დაასაბუთოს შეწყალების გადაწყვეტილება, რაც გაზრდის საზოგადოების მიმართ პრეზიდენტს ანგარიშვალდებულებისა და პასუხისმგებლობის განცდას.

¹⁰⁵ პრეამბულა, საქართველოს პრეზიდენტის 2019 წლის 26 ნოემბრის ბრძანებულება №556 „შეწყალების წესის დამტკიცების შესახებ“ <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4712933?publication=0/>> [8.08.2022].